

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. II. Resolutio de lege irritante.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

4. Lex reddens actum illicitum, non hoc ipso facit invalidum.
5. Lex irritatoria alia pœnalis, alia purè irritatoria.
6. Lex irritatoria non semper obligat ad omissionem actus invalidati.
7. Lex irritatoria obligat, ne ex tali actu querantur fructus & effectus.
8. Irritatio pœnalis saepe sortitur effectum primum post iudicis sententiam.
9. Lex purè irritatoria habet effectum ante iudicis sententiam.
10. Presumptio alia periculi, alia facti.
11. Etiam si presumpcio juris in particulari casu fallat, non obest legi.
12. Demonstratur exemplis.
13. Leges in presumpcione facti fundata non obligant, si fallat presumpcio.
14. Corollaria.

§. I.

Prænotanda.

1. Notandum primò. Intuitu boni publici posse per humanam legem adimi liberam potestatem ad faciendum aliquem actum; ita ut talis actus pro invalido habeatur: libertas quippe sive potestas homini competens ad quosdam actus iure naturæ non imperatos, sed duntaxat permisos, lege humana limitari, vel adimi potest, prout communi bono expediens visum fuerit, veluti contingit in impedimentis matrimonii, & contractu pupilli, ubi pupillus ad contrahendum, & certæ personæ inhabiles redduntur ad matrimonium; & ejusmodi lex vocatur irritatoria.
2. Notandum secundò. Actum à lege dupliciter irritari posse: primò, ut lex decernat actum à iudice irritandum, quod fit, cum verba irritatoria ponuntur in futuro, vel imperativo: e. g. *rescindatur, infirmetur* &c. cujus exemplum habetur in l. 2. & 5. C. de *rescind. vend.* & hoc casu effectus ex ejusmodi actu consequentes solum causantur à die datæ sententiæ. Secundò, ut lex per semetipsam actum irriter, prout fit à Tridentino, cum matrimonium sine parocho & testibus clam contractum declarat nullum; cum Religiosa professio facta ante expletum probationis annum declaratur nulla: quæ irritatio colligitur ex verbis de præsentibus, quibus actus non tantum prohibetur, sed etiam irritatur, v. g. *actus sit ipso jure nullus, ipso facto irritus*, &c. nuda quippe prohibitio actum solummodo reddit illicitum, non etiam invalidum, per c. ad *Apostolicam de Regular.* Ubi Innocentius III. dicit: *Multa fieri prohibentur, quæ, si facta fuerint, obveniunt firmitatem.*
3. Notandum tertio. Actum à lege aliquando tantum civiliter, aliquando etiam naturaliter irritari. Civiliter tantum irritatur, quando tollitur omnis obligatio & actio, quæ ex illo actu oriri posset in foro externo, acsi actus foret naturaliter nullus: quantumvis in foro conscientiæ nihilominus remaneat validitas, & obligatio naturalis cum effectibus, ex ejusmodi actu, vel contractu oriundis: quo modo in jure invalidatur lusus alearum, & in multorum sententia testamen-

R. P. Mezg. Schol. Tom. II.

tum carens debitis solemnitatibus. Naturaliter etiam invalidatur actus, quando ipsius valor ita per legem destruitur, ut neque in foro conscientiæ aliquam obligationem & effectum possit parere, velut est irritatio matrimonii cum impedito dirimente contractu, professionis emissæ ante completum 16. ætatis annum, &c.

Notandum quartò. Non eo ipso, quòd lex actum aliquem prohibeat & reddat illicitum, eundem etiam irritare & invalidum reddere; sed hoc esse specialiter exprimendum per clausulam irritantem: nam rationes illiciti & invalidi sunt à se mutuo separabiles; unde in c. ad *Apostolicam de Regularibus*, dicitur: *Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.* Sicut matrimonium cum simplici voto castitatis contractum licet sit illicitum, est tamen validum.

Nec obstat in contrarium l. non dubium. C. de leg. & Constitut. Principum. *Ea, quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur* &c. Ex l. 6. C. de pactis. *Pacta, quæ contra leges constitutionesq. vel contra bonos mores sunt, nullam vim habere, indubitanter juris est.* Nam Respondeo, plus ex his non inferri aut significari, quàm actus contra legem factos esse annullandos per iudicis sententiam, juxta c. *videt. dist. 10. ibi: Quicquid contra legem accipitur, per legem dissolvitur.* Item, ejusmodi actus dicuntur *infecti*, in quantum post declaratoriam iudicis sententiam habendi sunt pro nullis non tantum à tempore latæ sententiæ, sed etiam criminis vel transgressionis commissæ, ut tradunt Molina to. 1. de just. tract. 2. disp. 88. Salas disp. 16. sect. 8. Suar. l. 5. c. 28. n. 7.

Notandum quintò. Inter leges irritantes aliam esse pœnalem, aliam verò purè irritativam. Pœnalis est, quando irritatio statuitur in odium transgressoris, quemadmodum lex irritans matrimonium ob uxoricidium, vel adulterium cum promissione futuri conjugii, & collationem beneficii ob simoniam commissam: Alia est purè irritativa, quæ non necessario supponit actum malum, sed potius intendit favorem boni communis, aut privati: ut quando irritatur testamenta facta sine certa solemnitate, professio emissæ ante completos 16. annos, contractus pupillorum &c. Quibus positus sit

§. II.

Resolutio de lege irritante.

CONCLUSIO PRIMA. *Lex purè irritatoria non obligat in conscientia ad omissionem actus invalidati, nisi cum vel a legislatore expresse intenditur, vel suppositi à ejusmodi irritatione, actus specialem induit rursus in eundem.* Ita Suar. l. 5. c. 20. Aug. à V. M. disp. 4. q. 4.

Ratio primi est: quia legislator generalem & naturalem obligationem ad sibi præcipienti parendum potest determinare vel ad actus omissionem, vel ad irritationem, vel ad alterutrum disjunctivè, prout in simili dictum est de lege pœnali: nisi igitur de ipsius intentione expresse constet, præsumitur id, quod est minus & favorabilius, nempe quòd solum voluerit irritare actum, non etiam facere illicitum: cum esse illicitum &

Rr 2

invali-

invalidum sint rationes ab invicem mutuo separabiles.

Secunda pars patet in contrahente matrimonio cum impedimento dirimente: ubi in contractu per legem invalidato specialis resultat deformitas, quod nempe materia incapax subternatur formæ sacramentali, & subeat proximum periculum fornicationis. Ita docent Suar. l. 5. c. 20. & August. à V. M. d. 4. q. 4.

7. **CONCLUSIO SECUNDA.** *Omnis lex irritatoria in eo genere, in quo irritat, obligat subditum in conscientia, ne querat fructus vel effectus ex tali actu, quos aliquin haberet, si legis irritatio non obssisteret.* Ita Aucthores citati.

Ratio est. Quà ratione lex irritans actum invalidat, eadem obligat, ne quis utatur illo actu tanquam valido: sed qui querit, & percipit fructus ex illo actu ut valido sequi solitos, ille utitur actu tanquam valido: ergo lex irritans actum in eo genere & ratione, quâ irritat, obligat, ne quis ex illo actu fructus, vel effectus querat, qui alias ex ipso provenirent, si in suo valore persisteret. Unde vel actus irritatur à lege dependenter à sententia Judicis; & tunc potest quis ante sententiam judicis fructus ex illo actu tanquam valido percipere: obligabitur tamen in conscientia, partim ut post latam sententiam à fructibus ex illo actu percipiendis absteat; partim ne alium, cujus interest, ab actione civili & processu ad irrationem impediatur. Vel secundò lex est ipso facto irritans, & tunc vel tantum civiliter, vel tantum naturaliter. Si tantum civiliter, & in foro externo, erit tantum obligatio conscientia, ne quis media civilia & in foro externo apponat, ad fructum ex tali actu percipiendum: deinde ne impediatur illum, cujus interest, à civili actione, effectum ex actu civiliter irritato consequentium, impeditivâ: cum enim civilis irritatio auferat potestatem civilem, pariter vetat media civilia ad sustinendum valorem actus. Si verò lex est simpliciter, adeoque & naturaliter irritans, tunc obligaberis in conscientia abstinere ab omnibus mediis tam naturalibus, quam civilibus ad tales fructus percipiendos, hoc ipso quod per illam irrationem auferatur omnis potestas tam civilis, quam naturalis ad sustinendum valorem illius actus.

8. **CONCLUSIO TERTIA.** *Quando irritatio legis est pœnalis, supponens alicujus actus substantiam, tunc actum non facit irritum, sed irritandum per Judicis sententiam, (2) nisi cum actus sit incapax irrationis per Judicis sententiam, quo casu statim ac ponitur, redditur invalidus.* Ita Suar. l. 5. c. 32. Sanch. de matrim. l. 3. disp. 4. n. 9. Palaus tr. 3. disp. 2. punct. 10. & 19. Salmantic. hic c. 2. punct. 5. n. 101. 102.

Ratio primi est: quia irritatio pœnalis sequitur conditiones legis pœnalis: sed ista ordinariè, nisi aliud expresse statuat, non obligat nisi post Judicis sententiam: ergo & ista irritatio pœnalis. Unde si lex aliqua irritet contractum venditionis mercinum aliquarum, de quibus gabella non fuerit soluta, manebit contractus in suo robore, donec à judice rescindatur; quia pœna hujus legis propriè intendit jus quæsitum tollere.

Ratio secundi est: quia irritatio legis, quan-

tumvis sit pœnalis, debet habere effectum, vel cum ipse actus ponitur, vel post ipsius positionem per sententiam Judicis: atqui hoc secundo modo habere non potest, ut supponitur, ergo in ipsa positione actus reddi ipsum invalidum: atque ita contingit in matrimonio contratto ab uxoricida, vel adultero cum promissione matrimonii futuri.

CONCLUSIO QUARTA. *Lex pure irritatoria, ubi irritatio vel antecedit, vel comitatur actum, statim sortitur effectum, & actum redditur validum absque sententia Judicis, ut in testamento absque debita solemnitate, matrimonio clandestino, professione ante 16. annum ætatis, &c. tunc enim lex prescribit formam actui, quâ non servatâ ipso jure sit nullus.* Ita Salmantic. loc. cit.

§. III.

Resolutio de lege in præsumptione fundata.

NON ex dictis, Præsumptionem, in qua lex fundatur, aliam dici præsumptionem juris, vel periculi, aliam dici præsumptionem facti. Illa est, quæ non fundatur in aliquibus indicis, sed in judicio moraliter certo, quod ex tali actu vel contractu non quidem in omni particulari casu, sed tamen regulariter & ut plurimum frans, vel damnum eventat, ideoque per illum non præsumitur aliquod factum, sed periculum fraudis, vel damni. Præsumptio facti, & propriè talis, est, quæ fundatur in judicio ex certis indicis dependentibus, factum hoc & hoc modo se habere. Unde & lex in tali præsumptione fundata est conditionata, si videlicet factum ita se habeat, sicut à legislatore, vel præcipiente [nam quæ de lege hic dicuntur, eadem de præcepto velim intelligi] judicatur. Quo posito sit

CONCLUSIO QUINTA. *Lex fundata in præsumptione juris habet suum effectum, etiam si falsificetur præsumpta frans, vel damnum in aliquo casu particulari.*

Ratio est: quia cum finis & motivum principale legislatoris subsistat, manet legis obligatio: sed etiam si præsumptio falsificetur in uno alterove particulari casu, adhuc tamen motivum principale legislatoris subsistit: nempe bonum Reipubl., periculum moraliter certum, & evitatum incommodorum, scandalorum &c. quæ ut plurimum evenire solent: ergo manet legis obligatio. Ideo lex irritans votum solenne ante annos pœbertatis emissum, fundata in præsumptione, quod ante illam ætatem desit judicii requisita maturitas, ideoque gravia scandala orientur, etiam in illo locum habet, cui sufficiens judicium non deficit: præsumptio quippe legis non est de judicii defectu in singulis, sed in plerisque; & de scandalis quæ exinde orientur.

Confirmatur exemplis: Lex Tridentini, quæ irritantur matrimonia clandestina, innititur præsumptioni fallaciarum, quæ ejusmodi matrimonii misceri solent; nec ideo amittit robur, quantumvis in casu particulari nulla intercedat fallacia. Lex irritans professionem ante complectum 16., & matrimonialem contractum ex parte maris ante 14. annum, & ex parte femine ante 12. ætatis annum, præsumit defectum sufficientis judicii & pro-